

MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNGINKIRJASTON TOIMINTAKERTOMUS 2024

Vuonna 2024 avautui valtakunnallinen E-kirjasto, johon myös Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjasto liittyi. Talouden tasapainottamisohjelmaan 2022-2026 liittyvä Kirjastoverkkoselvitys valmistui.

Lainoja kirjastoissa oli yhteensä 134 308 ja kirjastokäyntejä 56 176. Asukasta kohden lainoja kertyi 14,5 ja käyntejä 6 kertaa. Perinteisten lainojen lisäksi e-aineistojen laina- ja käyttökertoja oli 11 451.

Kirjastoissa järjestettiin 24 näyttelyä. Esillä oli mm. kuvataidetta, valokuvia, käsitöitä ja keräilykokoelmia. Kirjastot tarjoavat myös kouluille mahdollisuuden tuoda erilaisia oppilastöitä esille näyttelytiloihin.

Erilaisia tapahtumia kaikenikäisille oli 122, mm. luentoja, kirjailijavierailuita, lastenteatteria, konsertti ja lukukoiratoimintaa. Suosituin tilaisuus oli kirjailija Satu Rämön luento, joka keräsi lähes 150 kuulijaa.

Kirjastohenkilöstö neuvoo lähes päivittäin asiakkaita erilaisissa digiasioissa ja lisäksi Mukanetti ry:n vertaisohjaajat opastavat digipulmissa. Kirjastojen tilaisuudet ovat kaikille avoimia matalan kynnyksen tapahtumia.

Kirjasto- ja tietopalvelut kuuluvat kuntien lakisääteisiin peruspalveluihin. Kirjaston tehtäviin kuuluu mm. koulutuksen, sivistyksen, kulttuurin, osaamisen ja lukutaidon edistäminen, tietopalvelun tarjoaminen sekä tilojen tarjoaminen oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.

TALOUDEN TASAPAINOTTAMISOHJELMA

Talouden tasapainottamisohjelmassa 2022-2026 kirjastopalveluille on linjattu säästötoimenpiteisiin liittyen kirjastoverkkoselvityksen toteuttaminen sekä palvelujen ja henkilöstön mitoitus. Kaupunginhallitus hyväksyi toukokuussa kirjastoverkkotyöryhmän laatiman Kirjastoverkkoselvityksen linjaukset, joiden mukaan Mäntän, Vilppulan ja Kolhon kirjastot jatkavat, mutta Kolhon kirjaston käyttöastetta seurataan.

Kirjastoverkkoselvityksessä todettiin, että kirjastopalvelut ovat taidekaupungin käytetyimpiä, monipuolisia kulttuuripalveluita, jotka edistävät kaupunkilaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Koska paikkakunnalla ei ole varsinaista kulttuuritaloa, kirjastot ovat keskeisessä roolissa erilaisten kulttuuritapahtumien ja näyttelyiden järjestämisessä.

Talouden tasapainottamisohjelman mukaisesti kirjastopalveluista väheni keväällä yksi henkilötyövuosi (htv) ja jatkossa henkilökuntaa on 6,62 htv. Kolmen toimipisteen ja kirjaston laajan lakisääteisen toiminnan turvaamiseksi sivistys- ja kulttuurilautakunta hyväksyi kirjastojen supistetut aukioloajat.

Henkilöstövähennysten lisäksi Pohjaslahden kirjaston ylläpidosta on luovuttu, aineistomäärärahoja on leikattu ja menoja karsittu monin tavoin.

TOIMIPISTEET JA AUKIOLOAJAT

Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjastolla on toimipiste Mäntässä, Vilppulassa ja Kolhossa. Vilppulan kirjaston lisäpalveluna toimiva omatoimiasiointi palveli asiakkaita vuoden jokaisena päivänä.

Kirjastojen asiakaspalvelu- ja omatoimiajat 2.9.2024 lähtien:

	Mänttä	Vilppula	Vla omatoimi	Kolho
ma	11-18	11-18	7-11, 18-19	
ti	11-18		7-19	12-18
ke	9-16	11-18	7-11, 18-19	
to	11-18		7-19	
pe	9-16	13-16	7-13, 16-19	10-12
la			7-19	
su			7-19	

Vaihtuvia kirjakokoelmia oli terveyskeskuksen vuodeosastolla sekä Hopealinnan, Sarahelmen ja Punatulkun palveluyksiköissä. Lisäksi kirjastolla oli muutama kotipalveluasiakas.

Mäntän kirjastossa on kaksi varattavaa kokoushuonetta. Kolhon kirjastossa yhdistysten on mahdollista kokoontua myös aukioloaikojen ulkopuolella.

TALOUS

Kirjasto sai toimintatuloja 16 730 €, kuluja kertyi 567 063 € eli kate oli 550 450€. Asukasta kohden kuluja kertyi n. 60 €. Kirjasto- ja tietopalvelut kuuluvat lakisääteisiin peruspalveluihin, joihin kaupunki saa valtionavustusta.

KOKOELMAT JA HANKINNAT

Vuoden lopussa kokoelmiin kuului 105 427 teosta, joista kirjoja oli 90 244. Muuta aineistoa olivat mm. cd-, dvd- ja blu-ray –levyt, konsolipelit, kartat ja nuotit.

Aineistomäärärahat pienenevät edellisvuoteen verrattuina. Uutta aineistoa hankittiin 3 674 teosta. Kirjastoista poistettiin 4 836 teosta vanhentuneen asiasisällön tai muun syyn vuoksi.

Kirjastojen kokoelmat ja hankinnat vuonna 2024:

	kokoelmat	hankinnat
Mänttä	50 477	1 997
Vilppula	38 620	1 306
Kolho	16 330	371
Yhteensä	105 427	3 674

Kirjastoissa on sanoma- ja aikakauslehtiä sekä perinteisinä paperisina että e-lehtinä. Sanomalehtivuosikertoja tuli 30 ja aikakauslehtiä 82. Aikakauslehtiä voi lainata.

Kirjastoista oli lainattavissa myös mm. ukulele, lauta- ja palapelejä, ulkoliikuntavälineitä, lumikenkiä ja nokkakärry. Uutta ovat lainattavat ns. Nepsy-välineet neuropsykiatrisia haasteita helpottamaan.

E-AINEISTO

Keväällä avautuneen E-kirjaston kokoelmat ovat vielä vaatimattomat, mutta täydentyvät koko ajan. Palvelussa on myös etäkäyttöisiä aikakauslehtiä. E-kirjastoon liittymisen vuoksi kirjaston e-aineistokulut tuplaantuivat.

Pirkanmaan Piki-kirjastojen Ellibsin e-kirjapalvelun kautta hankittu e-aineisto jäi vähitellen pois vuoden 2024 aikana. Piki-kirjastot tarjosivat edelleen OverDriven e-kirjoja, Press-Readerin lehtiä ja Rockway-verkkoaineistoja soitonopiskeluun.

Kirjaston tietokoneilta ja wlan-yhteyden kautta omilta laitteilta voi lukea ePress- tietokanaan sanomalehtiä. ePressissä on yli 200 sanomalehteä ja myös pieniä paikallislehtiä ympäri Suomen. Valtakunnallisen e-Kirjaston myötä aikakauslehtipalvelu eMagz jäi vuoden aikana pois käytöstä.

Asiakkaiden käytössä oli elokuvien suoratoistopalvelu Cineast.

KÄVIJÄT JA LAINAT

Käyntejä kirjastoissa oli yhteensä 56 176. Kirjastokäynnit vähenivät edellisvuoteen verrattuna noin 1 700 käynnillä. Myös lainaukset vähenivät noin 6 000 teoksella ja niitä oli yhteensä 134 308. Asukasta kohden lainoja kertyi 14,5 ja käyntejä 6 kertaa. Laina- ja kävijälukuihin vaikuttavia mahdollisia tekijöitä olivat mm. asiakaspalveluaikojen ja aineistomäärärahojen väheneminen. Myös lähettipalvelun vaihdoksen jälkeen kuljetuskerrat Mäntän kirjaston ja Savosenmäen koulun välillä vähenivät ja Vilppulan kirjastossa koulu- ja päiväkotikuljetukset loppuivat.

E-aineistojen laina- ja käyttökertoja oli 11 451.

Kirjastojen kävijämäärät ja prosenttiosuudet:

	2023	2024	%
Mänttä	33 516	31 704	57
Vilppula	20 283	20 405	36
Kolho	4 163	4 067	7
Yhteensä	57 962	56 176	100

Kirjastojen lainamäärät ja prosenttiosuudet:

	2023	2024	%
Mänttä	77 032	69 463	52
Vilppula	53 035	55 169	41
Kolho	10 504	9 676	7
Pohjaslahti	1 083		
Yhteensä	140 571	1134 308	100

Jos asiakas ei löydä etsimäänsä teosta omasta kirjastosta, sen voi tilata kahden euron hintaan seutulainana muista Pirkanmaan Piki-kirjastoista. Seutulainoja saatiin 5 968 ja lähetettiin 7 817. Seutulainat kulkevat Piki-kuljetuspalvelun avulla. Jos aineistoa ei löytynyt Piki-kirjastoista, tilattiin kaukolainoja muista Suomen kirjastoista tai arkistoista.

Osan kirjastoasiointinista voi hoitaa Piki-verkkokirjastossa. Piki-verkkokirjastossa voi selata aineistoluetteloja, uusia omia lainoja ja tehdä varauksia.

KOULUYHTEISTYÖ

Mänttä-Vilppulan peruskoulujen ja kirjaston yhteistyöohjelma on kirjattu virallisiin opetussuunnitelmiin. Kirjasto tarjoaa mm. tiedonhaun opastusta ja kirjavinkkausta. Kirjasto on kehittänyt myös toiminnallisia oppimismenetelmiä kuten esimerkiksi pakohuonetyyppisen mysteeriarkun. Erilaisia käyttäjäkoulutuksia annettiin vuoden aikana 27 kertaa. Koululaisten lisäksi opastusta ja ohjelmaa järjestettiin myös muille ryhmille. Koululaisia innostetaan kirjojen pariin mm. lukudiplomein.

Koulut lainasivat paljon aineistoa kirjastoista. Lisäksi Mäntän kirjaston virkailijat kävivät ns. Liikkuvan kirjaston kanssa Savosenmäen koululla muutamia kertoja lukukaudessa. Mukana oli lasten- ja nuortenkirjoja sekä kannettava tietokone lainaamista varten.

LAITTEET

Kirjastot tarjoavat asiakkaille mahdollisuuden tietokoneen käyttöön ja opastavat tarvittaessa verkkoasiointinissa.

- tietokoneita asiakaskäyttöön Mäntän kirjastossa 3, Vilppulassa 2 ja Kolhossa 1
- Mäntässä digitointi- ja editointilaitteilla mahdollisuus itsepalveluna digitoida valokuvia, dioja, negatiiveja, C- ja VHS-kasetteja sekä LP-levyjä
- wlan-yhteys Mäntässä, Vilppulassa ja Kolhossa
- sukututkijoille mikrokortin ja mikrofilmien lukulaitteet Mäntässä
- e-lehtien lukuun 2 tablettia Mäntässä, kannettava tietokone Vilppulassa
- PS 4- ja WiiU –konsolit ja VR-lasit
- Mäntän kirjastossa piano asiakkaiden käytössä torstain tunnelmatunneilla

TILAISUUDET JA NÄYTTELYT

Vuoden 2024 aikana kirjastoissa oli yhteensä 24 näyttelyä ja 122 tapahtumaa. Kirjastojen yhteistyökumppaneita olivat mm. Autere- ja Merikanto-opistot, Keurusselän seudun sukututkijat, POEM ry ja Pirkanmaan maakuntamuseo. Kirjastot olivat mukana myös mm. Pirkanmaan lastenkulttuuriviikko Pirkkasissa ja Mää oon Mänttämä –tapahtumassa. Mäntän ja Vilppulan kirjastojen ikkunoissa oli Operaatio Pirkanmaan järjestämän Ruudun takaa –näyttelyn teoksia. Kirjasto oli mukana mm. Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilassa ja kaupungin vauvajuhlissa sekä näköpäivässä

Mäntän kirjastossa toimii Taidelainaamo yhteistyössä Mäntän Taideseuran kanssa.

Pelipäivässä kokeiltiin VR-laseja

Juicen sininen kirjahylly –näyttelyn avajaisissa
Eero Peltonen muisteli Juicea

Mäntän kirjaston tilaisuudet:

- Hilda Sinkkosen tarina evakkovuosilta; Sirpa Revon luento yhteistyössä Keurusselän seudun sukututkijat
- Improvisaatioteatteri Snorkkeli; lasten näytelmä
- Isäni perheen evakkomatka ja kotiutuminen Keski-Suomeen; Paula Viskarin luento yhteistyössä Keurusselän seudun sukututkijat
- Kirjailijavierana Johanna Venho; yhteistyössä POEM ry ja Autere-opisto
- Kaarlo Atran ystäviä, kuvia ja kirjeitä vuosilta 1900-1930; Kirsti Rantalan luento yhteistyössä Keurusselän seudun sukututkijat
- Kirjailijavierana Minna Rytisalo: luento yhteistyössä Autere-opiston kanssa
- Cityihmiset landella-kirjan esittelytilaisuus; Anne Lampinen ja Pertti Jokinen
- Adoptoi monumentti –näyttelyn avajaiset
- MOM Mää oon Mänttämä –tapahtuman avajaiset kirjaston terassilla
- Kirjailijavierana Tuula Korolainen; yhteistyössä POEM ry
- Kirjailijavierana Kari Kitunen
- Kirjailijavierana Satu Rämö; yhteistyössä Autere-opisto
- Onko Vilppulankosken nimi aina ollut Vilppulankoski?; Markku Pohjan luento yhteistyössä Keurusselän seudun sukututkijat
- 13 minuuttia helvetissä –näyttelyn avajaiset

- Kuoreveden työväenyhdistyksen historiaa; Jorma Sillanpään luento yhteistyössä Keurusselän seudun sukututkijat
- Ötökkä-orkesterin konsertti; Merikanto-opiston pienet soittajat esiintyvät
- Jyväskylän seminaari; Hannu Tervon luento yhteistyössä Keurusselän seudun sukututkijat
- Tonttujen metsästys; leikkimielinen joulunajan etsintätehtävä
- Pelipäivä; nuorisopalveluiden järjestämänä
- Pelipäivä; pelailua VR-laseilla 2 kertaa ja Wii U:lla 2 kertaa
- Muistipelihaaste –haasta virkailija pelaamaan
- Sukututkijoiden infotilaisuus
- ATK-seniorit Mukanetti ry:n digiopastukset 7 kertaa
- Pirhan digineuvontatilaisuus
- Lukukoira Jooa 4 kertaa
- Valtakunnallisen E-kirjaston esittelytilaisuus

Mäntän kirjaston näyttelyt:

- Unissued Diplomas - Ukrainan sodassa henkensä menettäneiden opiskelijoiden tarina
- 50-luvun puotileikki; Sagalundin museon kiertonäyttely
- Kevättä odotellessa; Pasi Soukkalan piirustuksia
Maakuntamuseon näyttely
- Loruvarttien sato; Tomi Voroninin keräämä
- Ötököitä; Mäntän yläkoulun 8. ja 9. luokkien valinnaisen kuvataiteen opiskelijoiden vahaliitutöitä
- Kirjava ripustus taulujani; Ulla Linderin töitä
- Adoptoi monumentti; Pirkanmaan maakuntamuseon kiertonäyttely
- Juicen sininen kirjajhylly; Arto Huhtisen ja Eko Hakasen kokoama
- 13 minuuttia helvetissä - Messer; Ksenia Koskisen teoksia
- Älä ole koekaniini; Nikotiininäyttely; koonnut Ehkäisevä päihdetyö
- Weisteen tonttuja; Taru Hynnän kokoelmista
- Ruudun takaa; Janne Laineen grafiikkateos ikkunassa

Vilppulan kirjaston tilaisuudet:

- Satuhahmosuunnistus tehtävärata
- Askartelupaja
- Kysy sukututkimuksesta; Keurusselän seudun sukututkijoiden infotilaisuus
- Nykytanssia ja nykymusiikkia; Saara Merenselkä ja Yöryhmä
- Varmuutta verkkoon; Osuuspankin digineuvontatilaisuus
- Lukukoira Usva 9 kertaa
- ATK-seniorit Mukanetti ry:n digiopastukset 8 kertaa
- Satunnit 6 kertaa

Vilppula-Seuran raanunäyttely

Anne ja Hannu Nuutisen valokuvia

Vilppulan kirjaston näyttelyt:

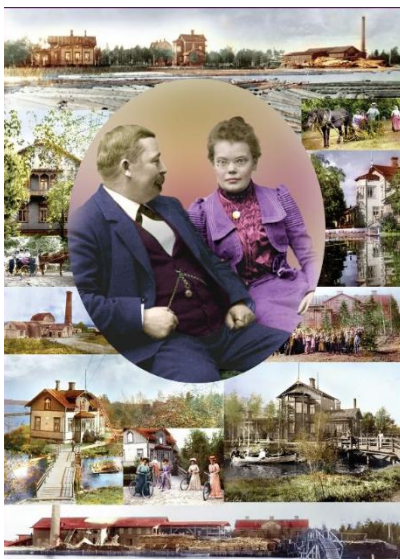
- Runosta miniatyyriksi: Vilppulankosken 4 A –luokan teoksia
- Self-disgrace: akryylimaalauksia mielen synkkyydestä; Pasi Vehviläisen teoksia
- Kudonnan helmiä; Vilppula-Seura ry:n raanunäyttely
- Liikkeellä luonnossa kameran kanssa; Anne ja Hannu Nuutisen valokuvia
- Barbies by Kaisa; Kaisa Tyynysniemen kokoelmista
- Käsiin tehdyt; kirjoneulelapaset
- Tomi Voroninin loruvarttikiertueen satoa
- Ruudun takaa; Marko Marinin ja Mila Palviaisen teoksia ikkunassa

Kolhon kirjaston tilaisuudet:

- Loruvartti; Tomi Voronin
- Kirjailijavierana Pirjo Marjut Vega-Brandt
- Satutunnit 6 kertaa

Pirjo Marjut Vega-Brandtia
haastatteli Maarit Turtiainen

Kolhon kirjaston näyttelyt:

- Lähiluonto inspiroi – Kolhon koulun oppilastöitä
- Tomi Voroninin loruvarttikiertueen satoa
- Unelmakartat; Kolhon kirjallisuuspiirin näyttely
- Bonnen kartanon elämää yli sadan vuoden takaa -näyttely; yhteistyössä Kolhon kyläyhdistys
- Älä ole koekaniini –nikotiininäyttely

Bonnen kartanon elämää-näyttely